

Xavier FERRÉ TRILL

Manuel de Pedrolo i la nació (1957-1982)

Barcelona: Edicions del 1979, 2016

Manuel de Pedrolo i la nació (1957-1982) de Xavier Ferré Trill és el primer monogràfic dedicat a Manuel de Pedrolo des de la publicació de *Pedrolo contra els límits* (1980) de Jordi Arbonès. L'obra, molt encertadament descrita per Fermí Rubiralta en la seva introducció com una «arrodonida biografia politicoliterària de l'autor de l'Aranyó» (10), s'enfronta a la necessària tasca d'avaluar la gran aportació del segarrenc a la reconstrucció del fet nacional català a través del seu corpus.

Al primer capítol, titulat «Límit i límit-estructura», Ferré teoritza, des d'una perspectiva marxista, sobre la importància i la circularitat d'aquests conceptes a l'obra pedroliana. Mitjançant l'anàlisi d'algunes obres de la primera època de l'escriptor, l'estudiós descriu el seu projecte com una exploració i una lluita constant contra aquests límits, tot relacionant aquesta «estructura» amb el règim franquista. Ferré afirma que a les obres dramàtiques d'aquest període les accions dels personatges responen més a una lluita existencial que no pas a l'assumpció passiva de l'horitzó, per la qual cosa considera que no acabarien d'adscriure's al Teatre de l'Absurd, en contraposició amb el que va defensar Martin Esslin en el seu influent estudi (1961). L'autor ressegueix la manera com Pedrolo adopta un posicionament existencialista matisat pel pensament marxista i com seguí el vessant més humanista de l'existencialisme sartrià després d'haver-se nodrit, durant els anys 40 i 50, del simbolisme, el surrealisme i la filosofia presocràtica. L'estudi permet conèixer l'evolució de l'escriptor des de l'individualisme existencial cap a la consciència social, projectada sempre en termes revolucionaris.

El capítol següent situa Pedrolo dins del marxisme més heterodox, quan destaquen, entre les seves moltes influències, les idees de Kant sobre el subjecte, la visió leninista de l'imperialisme i la concepció literària i cultural de Gramsci. Insisteix, però, en la dificultat de trobar una definició «pura» d'intel·lectual que encaixi amb el perfil pedrolia, mai disposat a legitimar cap situació de domini ideològic i només condicionat per l'alliberament de l'individu dins d'una revolució col·lectiva. El capítol defineix Pedrolo com a intel·lectual sempre conscient del seu lloc a la societat que trenca alhora amb les dualitats narrador/intel·lectual i estètica/denúncia mentre fa balanç de l'opressió soferta pel poble català al llarg del segle XX. Pedrolo no es va adherir ni al postnacionalisme ni al nacionalisme més pragmàtic, i va refu-

sar l'autonomisme/pactisme relacionat amb l'Estatut del 1979, fets pels quals Ferré defineix Pedrolo com un pensador autònom però no pas apolític.

Al tercer capítol, Ferrer analitza el compromís de Pedrolo tant en el terreny estilístic com en el polític, i afegeix que quan l'escriptor tracta de recuperar una realitat que es va perdre amb el desenllaç de la Guerra Civil, ho fa des d'una posició semblant als seus referents internacionals, Samuel Beckett, Jack Kerouac o Norman Mailer, entre d'altres, fet que el situa en el punt de mira de la censura. Ferré creu que en l'obra pedroliana els elements autobiogràfics faciliten la fusió politicoestètica del seu projecte tot dibuixant el camí ideològic de l'autor, des de la seva militància a la FAI fins a arribar a una concepció més marxista de la nació.

Els capítols cinquè i setè contenen un estudi exhaustiu dels articles escrits per Pedrolo en diverses revistes. El primer fa referència al sentiment d'aïllament que motiva Pedrolo a integrar-se en els cercles literaris dels anys 50 i estudia la construcció de la seva ideologia i les relacions que estableix amb altres intel·lectuals. El segon fa un exercici similar amb els articles –de caràcter més independentista– escrits a partir dels anys 70. Paral·lelament, als capítols sisè i vuitè, titulats «Solidaritats» (I i II), Ferré ens mostra la trajectòria del Pedrolo més activista a través de l'enumeració dels diversos manifestos, lletres de suport i d'agraïment, articles i obres dedicades pel mateix autor, i declaracions en entrevistes; s'hi exemplifica el compromís de l'escriptor envers causes com la lluita obrera i universitària, la defensa de la llengua i la cultura catalanes, i el suport als exiliats i presos polítics, entre d'altres.

Al llarg de tot l'estudi, Ferré va esmentant diverses obres pedrolianes per defensar els seus arguments, però és al capítol «Imaginarí polític (1957-1968)» on s'endinsa més minuciosament en l'estudi individual d'una selecció d'obres. Comença per la tetralogia *La terra prohibida*, a la qual atribueix un caràcter autobiogràfic alhora que la relaciona amb el perfil polític descrit als capítols anteriors. Igualment oportuna és la inclusió d'una anàlisi de *Totes les bèsties de càrrega*, amb una lectura de la figura de «la mare» com a al·legoria de la nació catalana (mare sense pare/estat) i la seva persecució i tortura com a reflex de l'opressió franquista, una interpretació similar a la que va fer P. Louise Johnson (1999). A la mateixa secció del llibre, Ferré connecta *Milions d'ampolles buides* amb la lluita per una societat socialista començada a *Tocats pel foc* (1959), identificant-hi un pas endavant de la lluita teòrica a l'acció militant pràctica, a més d'una reflexió sobre la història de l'anarcosindicalisme a Catalunya.

Aquest estudi de Xavier Ferré Trill és una obra imprescindible per a comprendre el pensament polític i l'obra de Manuel de Pedrolo, dos aspectes que l'historiador i sociòleg considera inseparables. Quan a la conclusió l'autor es pregunta per l'oblit en què ha caigut una part de l'obra pedroliana i l'atribueix al xoc entre l'actitud irreductible de l'escriptor i el nivell de conformisme ideològic que caracteritzava l'àmbit institucional de l'època, de fet està convidant el lector a qüestionar el perquè de la persistència d'aquest oblit. En referir-se a la idea del fracàs del projecte pedrolia –un tema que turmentà l'escriptor durant tota la seva carrera–, Ferré ens ofereix una resposta més esperançadora tot afirmant la repercussió política que la figura de

Manuel de Pedrolo va tenir durant el seu temps. Aquesta consideració, juntament amb la publicació d'aquest estudi, indiquen precisament que aquest fracàs pot ser considerat com a només parcial, i que s'estan obrint nous camins des de l'acadèmia per estudiar l'obra d'aquest autor.

Pedro Fernández
University College Cork